

INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER

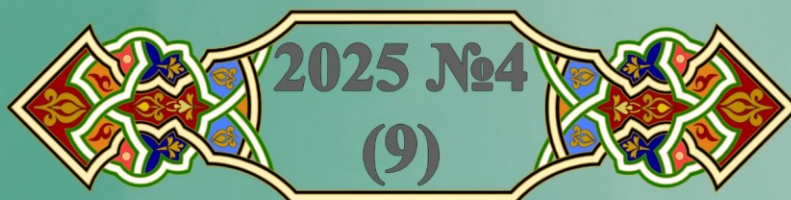
p-ISSN 2992-9229

e-ISSN 3060-5318

TURKOLOGIK TADQIQOTLAR

Xalqaro ilmiy jurnal

SAMARQAND – 2025

p-ISSN 2992-9229

e-ISSN 3060-5318

TURKOLOGIK TADQIQOTLAR

XALQARO ILMIY JURNALI

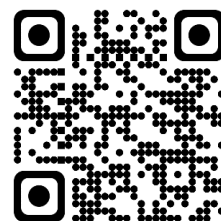
“TURKOLOGICAL RESEARCH” INTERNATIONAL SCIENTIFIC
JOURNAL

ULUSLARARASI “TÜRKOLÖJİ ARAŞTIRMALARI” DERGİSİ

МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”

Jurnal rasmiy sayti: <https://turkologiya.samdu.uz/>

SAMARQAND – 2025

“TURKOLOGIK TADQIQOTLAR” XALQARO ILMIY JURNALI

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL “TURKOLOGICAL RESEARCH”
ULUSLARARASI “TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSEL DERGİSİ
МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”

Bosh muharrir:	Bosh muharrir o‘rinbosari:
Juliboy ELTAZAROV <i>f.f.d., professor (O‘zbekiston)</i>	Roxila RUZMANOVA <i>f.f.n., dotsent (O‘zbekiston)</i>
TAHRIRIYAT KENGASHI:	
Rustam XALMURADOV – t.f.d., professor, Sh.Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti rektori (O‘zbekiston); Hakim XUSHVAQTOV – f-m.f.d., professor, Sh.Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo‘yicha prorektori (O‘zbekiston); Akmal AHATOV – t.f.d., professor, Sh.Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti xalqaro hamkorlik bo‘yicha prorektori (O‘zbekiston); Muslihiddin MUHIDDINOV – f.f.d., professor (O‘zbekiston); Ibodulla MIRZAYEV – f.f.d., professor (O‘zbekiston); Shuhrat SIROJIDDINOV – f.f.d., professor (O‘zbekiston); Suyun KARIMOV – f.f.d., professor (O‘zbekiston); Murodqosim ABDIYEV – f.f.d., professor (O‘zbekiston); Azamat PARDAYEV – f.f.d., professor (O‘zbekiston); Musa YULDASHEV – f.f.n., professor (O‘zbekiston); Dilfuza DJURAKULOVA – t.f.n., professor (O‘zbekiston); Aftondil ERKINOV – f.f.d., professor (O‘zbekiston); Qosimjon SODIQOV – f.f.d., professor (O‘zbekiston); Muhabbat QURBONOVA – f.f.d., professor (O‘zbekiston);	Ali AKAR – f.f.d., professor (Turkiya); Abduselam ARVAS – f.f.d., professor (Turkiya); Funda TOPRAK – f.f.d., professor (Turkiya); Musa Shamil YUKSEL – f.f.d., professor (Turkiya); Temur KOJAO‘G‘LI – f.f.d., professor (AQSH); Hayrunnisa ALAN – f.f.d., professor (Turkiya); Varis CHAKAN – f.f.d., professor (Turkiya); Almaz ULVI – f.f.d., professor (Ozarbayjon); Emrah YILMAZ – Phd, dotsent (Turkiya); Foziljon SHUKUROV – Phd, dotsent (O‘zbekiston); Dilshod XURSANOV – Phd, dotsent (O‘zbekiston); Shahnoza XUSHMURODOVA – DSc, professor (O‘zbekiston); Dinara ISLAMOVA – Phd, dotsent (O‘zbekiston); Feruza JUMANIYAZOVA – Phd, dotsent (O‘zbekiston); Istoda RASULOVA – Phd, dotsent (O‘zbekiston); Dilorom MUMINOVA – Phd, dotsent (O‘zbekiston); Zarifa XUSANOVA – Phd, dotsent (O‘zbekiston); Ahmadjon MAVLONOV – Phd, dotsent (O‘zbekiston); Ilyos JO‘RAYEV – Phd, dotsent (O‘zbekiston); Ibodullo ZUBAYDULLAYEV – Phd, dotsent (O‘zbekiston); Bahora YUNUSOVA – Phd, dotsent (O‘zbekiston); Feruza MANUKYAN – Phd (O‘zbekiston); Mas’ul muharrir: PhD, dotsent Zokir BAYNAZAROV (O‘zbekiston); Texnik xodim: Raxmatulla SHOKIROV (O‘zbekiston).

“TURKOLOGIK TADQIQOTLAR” XALQARO ILMIY JURNALI

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL OF “TURKOLOGICAL RESEARCH”
ULUSLARARASI “TÜRKOLÖJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSEL DERGİSİ
МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”

Главный редактор:

Жулибой ЭЛТАЗАРОВ

д.ф.н., профессор (Узбекистан)

Заместитель главного редактора:

Рохила РУЗМАНОВА

к.ф.н., доцент (Узбекистан)

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

Рустам ХАЛМУРАДОВ – д.т.н., профессор, ректор Самаркандского государственного университета имени Ш.Рашидова (Узбекистан);

Хаким ХУШВАКТОВ – д.ф.м.н., профессор, проректор по научной работе и инновациям Самаркандского государственного университета имени Ш.Рашидова (Узбекистан);

Акмал АХАТОВ – д.т.н., профессор, проректор по международному сотрудничеству Самаркандского государственного университета имени Ш.Рашидова (Узбекистан);

Муслихиддин МУХИДДИНОВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Ибодулла МИРЗАЕВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Шухрат СИРОЖИДДИНОВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Суюн КАРИМОВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Муродкасым АБДИЕВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Азамат ПАРДАЕВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Муса ЮЛДАШЕВ – к.ф.н., профессор (Узбекистан);

Дилфуза ДЖУРАКУЛОВА – к.и.н., доцент (Узбекистан);

Афтондил ЭРКИНОВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Касимжон СОДИКОВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Мухаббат КУРБАНОВА – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Али АКАР – д.ф.н., профессор (Турция);

Абдуселам АРВАС – д.ф.н., профессор (Турция);
Фунда ТОПРАК – д.ф.н., профессор (Турция);
Муса Шамиль ЮКСЕЛЬ – д.ф.н., профессор (Турция);

Темур КОДЖАОГЛУ – д.ф.н., профессор (США);

Хайрунниса АЛАН – д.ф.н., профессор (Турция);
Варис ЧАКАН – д.ф.н., профессор (Турция);

Алмаз УЛЬВИ – д.ф.н., профессор (Азербайджан).

Эмрах ЙИЛМАЗ – PhD, доцент (Турция);

Фозилжон ШУКУРОВ – PhD, доцент (Узбекистан);

Дилшод ХУРСАНОВ – PhD, доцент (Узбекистан);

Шахноза ХУШМУРОВОДА – DSc, профессор (Узбекистан);

Динара ИСЛАМОВА – PhD, доцент (Узбекистан);

Феруза ДЖУМАНИЯЗОВА – PhD, доцент (Узбекистан);

Истода РАСУЛОВА – PhD, доцент (Узбекистан);

Дилором МУМИНОВА – PhD, доцент (Узбекистан);

Зарифа ХУСАНОВА – PhD, доцент (Узбекистан);

Ахмаджон МАВЛОНОВ – PhD, доцент (Узбекистан);

Илёс ЖУРАЕВ – PhD, доцент (Узбекистан);

Иболулло ЗУБАЙДУЛЛАЕВ – PhD, доцент (Узбекистан);

Бахора ЮНУСОВА – PhD, доцент (Узбекистан);
Феруза МАНУКЯН – PhD (Узбекистан);

Ответственный редактор: **PhD, доцент Зокир БАЙНАЗАРОВ** (Узбекистан)

Технический персонал: **Рахматулла ШОКИРОВ** (Узбекистан)

“TURKOLOGIK TADQIQOTLAR” XALQARO ILMIY JURNALI

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL OF “TURKOLOGICAL RESEARCH”
ULUSLARARASI “TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSSEL DERGİSİ
МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ”

Chief Editor:/ Deputy Chief Editor:

Prof. Dr. Juliboy ELTAZAROV (Uzbekistan)
Ass. Prof. Dr. Rokhila RUZMANOVA (Uzbekistan)

Baş Editör:/ Baş Editör Yardımcısı:

Prof. Dr. Juliboy ELTAZAROV (Özbekistan)
Doç. Dr. Rohila RUZMANOVA (Özbekistan)

EDITORIAL TEAM:/ BİLİM KURULU:

Prof. Dr. Rustam KHALMURADOV – Rector of Samarkand State University named after Sh.Rashidov (Uzbekistan);
Prof. Dr. Hakim KHUSHVAKTOV – Vice-Rector for Research and Innovation, Samarkand State University named after Sh.Rashidov (Uzbekistan);
Prof. Dr. Akmal AKHATOV – Vice-Rector for International Cooperation of Samarkand State University named after Sh.Rashidov (Uzbekistan);
Prof. Dr. Muslihiddin MUKHIDDINOV (Uzbekistan);
Prof. Dr. Ibodulla MIRZAEV (Uzbekistan);
Prof. Dr. Shukhrat SIROJIDDINOV (Uzbekistan);
Prof. Dr. Suyun KARIMOV (Uzbekistan);
Prof. Dr. Murodkasim ABDIEV (Uzbekistan);
Prof. Dr. Azamat PARDAEV (Uzbekistan);
Prof. Dr. Musa YULDASHEV (Uzbekistan);
Ass. Prof. Dr. Dilfuza DJURAKULOVA (Uzbekistan);
Prof. Dr. Aftondil ERKINOV (Uzbekistan);
Prof. Dr. Kasimjon SODIKOV (Uzbekistan);
Prof. Dr. Muhabbat KURBANOVA (Uzbekistan);
Prof. Dr. Ali AKAR (Turkey);
Prof. Dr. Abduselam ARVAS (Turkey);
Prof. Dr. Funda TOPRAK (Turkey);
Prof. Dr. Musa Shamil YUKSEL (Turkey);
Prof. Dr. Temur KOJAOGU (USA);
Prof. Dr. Hayrunnisa ALAN (Turkey);
Prof. Dr. Varis CHAKAN (Turkey);
Prof. Dr. Almaz ULVI (Azerbaijan);
Ass. Prof. PhD. Emrah YILMAZ (Turkey);
Ass. Prof. PhD. Foziljon SHUKUROV (Uzbekistan);
Ass. Prof. PhD. Dilshod KHURSANOV (Uzbekistan);
Ass. Prof. PhD. Shakhnoza KHUSHMURODOVA (Uzbekistan);
Ass. Prof. PhD. Dinara ISLAMOVA (Uzbekistan);
Ass. Prof. PhD. Feruza JUMANIYAZOVA (Uzbekistan);
Ass. Prof. PhD. Istoda RASULOVA (Uzbekistan);
Ass. Prof. PhD. Dilorom MUMINOVA (Uzbekistan);
Ass. Prof. PhD. Zarifa KHUSANOVA (Uzbekistan);
Ass. Prof. PhD. Akhmadjon MAVLONOV (Uzbekistan);
Ass. Prof. PhD. Ilyos JURAYEV (Uzbekistan);
Ass. Prof. PhD. Ibodullo ZUBAYDULLAYEV (Uzbekistan);
Ass. Prof. PhD. Bakhora YUNUSOVA (Uzbekistan);
PhD. Feruza MANUKYAN (Uzbekistan);
Managing editor: *Ass. Prof. PhD. Zokir BAYNAZAROV* (Uzbekistan)
Technical staff: *Rakhmatulla SHOKIROV* (Uzbekistan)

Prof. Dr. Rustam HALMURADOV – Ş.Raşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi Rektörü (Özbekistan);
Prof. Dr. Hakim HUŞVAKTOV – Ş.Raşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi Araştırma ve İnovasyondan Sorumlu Rektör Yardımcısı (Özbekistan);
Prof. Dr. Akmal AHATOV – Ş.Raşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi Uluslararası İşbirliğinden Sorumlu Rektör Yardımcısı (Özbekistan);
Prof. Dr. Muslihiddin MUHİDDİNÖV (Özbekistan);
Prof. Dr. İbodulla MİRZAYEV (Özbekistan);
Prof. Dr. Şuhrat SİROCİDDİNÖV (Özbekistan);
Prof. Dr. Suyun KARİMOV (Özbekistan);
Prof. Dr. Murodkasım ABDİYEY (Özbekistan);
Prof. Dr. Azamat PARDAYEV (Özbekistan);
Prof. Dr. Musa YULDAŞEV (Özbekistan);
Doç. Dr. Dilfuza CURAKULOVA (Özbekistan);
Prof. Dr. Aftondil ERKİNOV (Özbekistan);
Prof. Dr. Kasimcon SODİKOV (Özbekistan);
Prof. Dr. Muhabbat KURBANOVA (Özbekistan);
Prof. Dr. Ali AKAR (Türkiye);
Prof. Dr. Abdusaleem ARVAS (Türkiye);
Prof. Dr. Funda TOPRAK (Türkiye);
Prof. Dr. Musa Şamil YÜKSEL (Türkiye);
Prof. Dr. Timur KOCALOĞLU (ABD);
Prof. Dr. Hayrunnisa ALAN (Türkiye);
Prof. Dr. Varis ÇAKAN (Türkiye);
Prof. Dr. Almaz ÜLVİ (Azerbaycan);
Doç. Dr. Emrah YILMAZ (Türkiye);
Doç. Dr. Fozilcon ŞUKUROV (Özbekistan);
Doç. Dr. Dilşod HURSAVOV (Özbekistan);
Prof. Dr. Şahnoza HUŞMURODOVA (Özbekistan);
Doç. Dr. Dinara İSLAMOVA (Özbekistan);
Doç. Dr. Feruza CUMANIYAZOVA (Özbekistan);
Doç. Dr. Istoda RASULOVA (Özbekistan);
Doç. Dr. Dilorom MUMİNOVA (Özbekistan);
Doç. Dr. Zarifa HUSANOVA (Özbekistan);
Doç. Dr. Ahmadjon MAVLONOV (Özbekistan);
Doç. Dr. Ilyos JÖRAYEV (Özbekistan);
Doç. Dr. Ibodullo ZUBAYDULLAYEV (Özbekistan);
Doç. Dr. Bahora YUNUSOVA (Özbekistan);
Dr. Feruza MANUKYAN (Özbekistan);
Sorumlu Editör: *Doç., Dr. Zokir BAYNAZAROV* (Özbekistan)
Teknik Personel: *Rahmatullah ŞOKİROV* (Özbekistan)

MUNDARIJA | CONTENT | İÇERİK | СОДЕРЖАНИЕ
TURK DUNYOSI TADQIQOTLARI

Nergis BIRAY

Ana Dili Bilinci ve Türk Dünyasının Dil Birliği7

Elçin İBRAHİMOV

Türk Dünyasında Ortak Alfabe ve İletişim Dili14

Berdi SARIYEV

Bağımsızlıktan Sonra Türkmenistan’da Dil Çalışmaları23

Emrah YILMAZ

UNESCO Ekseninde Türk Dili Ailesinin Küresel Yolculuğu35

Nigar Oruj MAMMADOVA

Azerbaycan Toponimisinde Paleodiyalektolojik ve Neodiyalektolojik Dilsel Olgular48

Dinara ISLAMOVA, Muxlisa JALILOVA

Turkiy tillarda etnografizmlarning shakllanishi va rivoji: areal hamda lingvomadaniy tahlil53

TURKIY XALQLAR TARIXI

Zhalgas TORENIYAZOV, Gulnaz ALLAMZHAROVA

The central city in the southern Aral region: Kungrad (XVII-XIX centuries).....60

Munisa ABDUMUTALOVA

XIX asrning 2-yarmi – XX asr boshlarida O’rta Osiyo hunarmandchilik ustaxonalari va ularning shakllanish jarayoni68

Мухаммадхон БУЗРУКОВ

Рукопись произведения «Kalila va dimna-i turkiy» из библиотеки Самаркандского государственного университета как памятник литературного языка Хивинского ханства.....74

Sherzod TANGIROV

Rossiya imperiyasi ma’muriyatida tarjimonlar masalasiga doir hujjatlar tahlili (Samarqand viloyati misolida).....81

ADABIY ALOQALAR, QIYOSIY TILSHUNOSLIK VA ADABIYOTSHUNOSLIK

Sema EYNEL

İsacan Sultan’ın “Ali Şir Nevâî” Romanının Kaynakları Üzerine Metinlerarası Bir İnceleme87

Уркия УЗЕНБАЕВА

Чынгыз Айтматовдун чыгармаларындагы улуттук идеологияны чагылдыруудагы аялдардын орду99

Axmadjon MAVLONOV, Marjona MUSTAFOQULOVA

O’tkir Hoshimov hikoyalarida -day/-dek vositalari yordamida hosil bo’lgan o’xshatishlar105

Элмира ХУРИБАЕВА

Кыргыз тилиндеги дыйканчылык өнөрүн чагылдырган метафоралар жана табышмактар112

Ayten HASANOVA

Azerbaycan Dilinin Gebele Şivelerinde Terminolojik Karakterli Kelimeler119

Бекзод САТТОРОВ

Язык и мышление: когнитивный аспект узбекского языка.....124

Саломат ХУСАНОВА

Анализ отражения гендерных ролей и ожиданий в поэзии А. Ахматовой и Х. Худойбердиевой130

Рохила АМИНОВА

Особенности перевода узбекских фразеологизмов на русский язык137

Шахноза РАСУЛОВА

Поэтические приёмы изображения пейзажа в современной узбекской поэзии142

Баходир ЧОРИЕВ

Функциональные особенности вокативных предложений в узбекском и русском языках147

Oybek BARZIYEV

Saylov sikli bilan bog’liq bo’lgan an’anaviy poetik turkumlar.....153

Rajab XIDIROV, Mekkamtosh BO’RONOVA

O’zbek va tojik tillarida frazemalarning semantik xususiyatlari.....160

Alisher O’RAZOV

O’zbek tilshunosligida leksemaning lingvistik tadqiqi.....165

AZIZ MUSHTARIY!

Jurnalimizning ushbu soni turkiy dunyoning boy til merosini global istiqbol nuqtayi nazaridan ko'rib chiqadi. Maqolalarning asosiy yo'nalishini turkiy dunyoning integratsiya jarayoni, global taraqqiyoti, umumiy alifbo va til birligi borasidagi sa'y-harakatlar tashkil etadi. YUNESCOning Samarqandda bo'lib o'tgan 43-Bosh konferensiyasida qabul qilingan “15-dekabr – Butunjahon turkiy tillar kuni” qarori turkiy dunyo madaniy merosining jahon miqyosida tan olinishidagi tarixiy burilish nuqtasi bo'ldi. Ushbu sonda Xiva xonligi yodgorligi bo'lmish “Kalila va Dimna-i Turkiy” qo'lyozmasidan tortib, “Alisher Navoiy” romanining matnlararo manbalarigacha bo'lgan ko'plab mavzular turli jihatlaridan tadqiq etilgan. Kognitiv tilshunoslik doirasida o'zbek va rus tillari o'rtasidagi funksional bog'liqliklar hamda frazeologik birliklar, Ozarbayjon dialektologiyasining izlari, qirg'izchadagi qishloq xo'jaligi metaforalari va etnografik tadqiqotlar fanlararo yondashuv asosida tahlil qilingan. Adabiyot va tarix nuqtayi nazaridan esa Chingiz Aytmatov ijodi hamda zamonaviy she'riyatda ayol obrazining mafkuraviy in'ikosi o'rganilgan; Janubiy Orol bo'yining markaziy shahri Qo'ng'irotning rivojlanishi va Rossiya imperiyasi arxivlaridagi “tarjimonlik” masalasi yoritib berilgan. Tahririyat hay'ati sifatida turkiy dunyoning ma'muriy, ijtimoiy va lisoniy rivojlanishiga xizmat qiluvchi ushbu boy ilmiy merosni sizlarga taqdim etayotganimizdan g'oyat mamnunmiz.

TAHRIRIYAT

DEAR READER!

This issue of our journal explores the deep-rooted linguistic heritage of the Turkic world from a global perspective. The central themes of the articles focus on the integration processes of the Turkic world, its global trajectory, and ongoing efforts toward the establishment of a common alphabet and linguistic unity. The resolution adopted at UNESCO's 43rd General Conference in Samarkand to declare December 15 as World Turkic Languages Day stands as a historic milestone, affirming the cultural heritage of the Turkic world on a global scale. In this issue, a wide range of topics is examined in depth, ranging from the Kelile ve Dimne Türkî manuscript, a legacy of the Khiva Khanate, to the intertextual sources of the modern Ali-Shir Nava'i novel. Through an interdisciplinary approach, we analyze the functional links and phraseological structures between Uzbek and Russian within the framework of cognitive linguistics, the traces of Azerbaijani dialectology, as well as agricultural metaphors and ethnographic studies in the Kyrgyz language. From a literary and historical perspective, the ideological reflections of female figures in the works of Chingiz Aytmatov and contemporary poetry are scrutinized. Furthermore, the historical development of Kungrad, the central city of the Southern Aral region, and the crucial issue of interpretation reflected in the archival materials of the Russian Empire are brought to light. As the Editorial Board, we take great pride in presenting this collection, which sheds light on the administrative, social, and linguistic evolution of the Turkic world.

EDITORIAL BOARD

SEVGİLİ OKUYUCU!

Dergimizin bu sayısı, Türk dünyasının köklü dil mirasını küresel bir perspektifle ele almaktadır. Yazıların ana eksenini; Türk dünyasının entegrasyon süreci, küresel yolculuğu, ortak alfabe ve dil birliği çalışmaları oluşturmaktadır. UNESCO'nun Semerkant'taki 43. Genel Konferansı'nda alınan “15 Aralık Dünya Türk Dili Günü” kararı, Türk dünyasının kültürel mirasını küresel ölçekte tescilleyen tarihi bir dönüm noktası olmuştur. Bu sayımızda, Hiva Hanlığı yadigarı Kelile ve Dimne-i Türkî yazmasından, modern Ali Şîr Nevâî romanının metinlerarası kaynaklarına kadar pek çok konu farklı boyutlarıyla incelenmiştir. Bilişsel dilbilim bağlamında Özbekçe ve Rusça arasındaki işlevsel bağlar ile frazeolojik yapılar, Azerbaycan diyalektolojisinin izleri, Kırgızcadaki tarım metaforları ve etnografik çalışmalar disiplinlerarası bir yaklaşımla analiz edilmiştir. Edebiyat ve tarih perspektifinde ise Cengiz Aytmatov ve modern şiirde kadın figürünün ideolojik yansımaları irdelenirken; Güney Aral bölgesinin merkez şehri Kungrad'ın gelişimi ve Rus İmparatorluğu arşivlerindeki “tercümanlık” meselesi gün yüzüne çıkarılmıştır. Yayın Kurulu olarak; Türk dünyasının idari, sosyal ve dilsel gelişimine ışık tutan bu birikimi sizlerle buluşturmanın kıvançını yaşıyoruz.

YAYIN KURULU

УВАЖАЕМЫЙ ЧИТАТЕЛЬ!

Данный выпуск нашего журнала рассматривает огромное языковое наследие тюркского мира в глобальной перспективе. Основное направление статей составляют процессы интеграции тюркского мира, его глобальный путь, а также исследования в области создания единого алфавита и языкового единства. Решение о провозглашении «15 декабря – Всемирным днем тюркского языка», принятое на 43-й Генеральной конференции ЮНЕСКО в Самарканде, стало историческим поворотным моментом, закрепившим культурное наследие тюркского мира на мировом уровне. В данном номере с различных ракурсов проанализировано множество тем: начиная от рукописи «Калила и Димна-и Тюрки», наследия Хивинского ханства, до интертекстуальных источников современного романа об Алишере Навои. С междисциплинарной точки зрения исследованы функциональные связи и frazeologicheskie структуры узбекского и русского языков в контексте когнитивной лингвистики, следы азербайджанской диалектологии, сельскохозяйственные метафоры в киргизском языке и этнографические работы. С позиций литературы и истории рассматривается идеологическое отражение образа женщины в творчестве Чингиза Айтматова и современной поэзии, а также освещаются вопросы развития города Кунград — центра Южного Приаралья и проблемы «переводческого дела» в архивах Российской империи. Редакционная коллегия выражает гордость за возможность представить вам этот богатый материал, проливающий свет на административное, социальное и лингвистическое развитие тюркского мира.

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИИ

AZERBAIJAN TOPONİMİSİNDE PALEODİALEKTOLOJİK VE NEODİALEKTOLOJİK DİLSEL OLGULAR

Öğrt. Gör. Nigar Oruj MAMMADOVA,

Azərbaycan Dövlət Pedagoji Universiteti (Bakü, Azərbaycan)

E-mail: mamedovanigar90@gmail.com

ORCID: 0000-0003-0401-3629

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18345810>

Özet: Bu çalışma, Batı Azerbaycan bölgesindeki Azerbaycan toponimlerinin fonetik özelliklerini incelemekte; Azerbaycan dilinin tarihsel gelişimini yansıtan paleodiyalektolojik ve neodiyalektolojik unsurların korunmasına odaklanmaktadır. Yer adları, yalnızca coğrafi isimler olarak değil, aynı zamanda eski fonetik sistemlerin izlerini taşıyan dilsel ve kültürel kalıntılar olarak ele alınmaktadır. Araştırmanın temel amacı, fonetik geçişleri belirlemek, diyalektolojik karşılıkları analiz etmek ve toponimlere gömülü tarihsel dil katmanlarını yeniden inşa etmektir. Çalışmada; ünlü ve ünsüz değişimlerini, diyalektal evrimin fonetik formlar üzerindeki etkisini ve anlamsal istikrarı sağlayan mekanizmaları incelemek için karşılaştırmalı-tarihsel, etimolojik ve diyalektolojik yöntemler kullanılmıştır. Elde edilen bulgular, *a-ə, ı-i, u-ü* ve *k-q, p-f, y-c* gibi değişimlerin Azerbaycan dilinin farklı tarihsel aşamalarını örneklediğini göstermektedir. Kuşi-kuti gibi paleodiyalektal formlar, erken dönem Türk etnonimlerinin kanıtlarını korurken neodiyalektal özellikler (ünsüz eklenmesi veya modifikasyonu gibi) daha sonraki bölgesel farklılaşmayı kanıtlamaktadır. Genel olarak, Azerbaycan toponimleri, bölgenin hem fonetik evrimini hem de etnokültürel tarihini yansıtan temel bir dilsel arşiv işlevi görmektedir.

Anahtar kelimeler: *Paleodiyalekt, neodiyalekt, toponimi, fonetik değişim, Azerbaycan dili, Batı Azerbaycan.*

OZARBAYJON TOPONİMİYASIDA PALEODİALEKTOLOGİK VA NEODİALEKTOLOGİK LİSONİY HODİSALAR

PhD. Nigar Oruj MAMMADOVA,

Ozərbayjon davlat pedagogika universiteti o'qituvchisi

(Baku, Ozərbayjon)

Annotatsiya: Ushbu tadqiqot G'arbiy Ozarbayjon hududidagi Ozarbayjon toponimlarining fonetik xususiyatlarini o'rganadi; Ozarbayjon tilining tarixiy taraqqiyotini aks ettiruvchi paleodialektologik va neodialektologik unsurlarning saqlanishiga e'tibor qaratadi. Joy nomlari nafaqat geografik nomlar, balki qadimgi fonetik tizimlarning izlarini tashuvchi lisoniy va madaniy yodgorliklar sifatida talqin etiladi. Tadqiqotning asosiy maqsadi fonetik o'tishlarni aniqlash, dialektologik muqobillarni tahlil qilish va toponimlarga singib ketgan tarixiy til qatlamlarini qayta tiklashdan iborat. Ishda unli va undosh almashinuvlarini, dialektal rivojlanishning fonetik shakllarga ta'sirini va ma'no barqarorligini ta'minlovchi mexanizmlarni o'rganish uchun qiyosiy-tarixiy, etimologik va dialektologik usullardan foydalanilgan. Olingan natijalar *a-ə, ı-i, u-ü* va *k-q, p-f, y-c* kabi o'zgarishlar Ozarbayjon tilining turli tarixiy bosqichlarini ifodalashini ko'rsatadi. Kuşi-kuti kabi paleodialektal shakllar ilk davr turkiy etnonimlarining dalillarini saqlab qolgan bo'lsa; neodialektal xususiyatlar (undosh qo'shilishi yoki modifikatsiyasi kabi) keyingi hududiy tabaqalanishni isbotlaydi. Umuman olganda, Ozarbayjon toponimlari mintaqaning ham fonetik evolyutsiyasini, ham etno-madaniy tarixini aks ettiruvchi muhim lisoniy arxiv vazifasini o'taydi.

Kalit soʻzlar: *Paleodialekt, neodialekt, toponimiya, fonetik oʻzgarish, Ozarbayjon tili, Gʻarbiy Ozarbayjon.*

PALEODIALECTAL AND NEODIALECTAL LINGUISTIC FACTS IN AZERBAIJANI TOPONYMY

Nigar Oruj MAMMADOVA,

Teacher of Azerbaijan State Pedagogical University
(Baku, Azerbaijan)

Abstract: This study explores the phonetic features of Azerbaijani toponyms in the Western Azerbaijan region, with particular emphasis on the preservation of paleodialectal and neodialectal elements that reflect the historical development of the Azerbaijani language. Toponyms are viewed not only as geographical designations but also as linguistic and cultural relics that carry traces of ancient phonetic systems. The main goal of the research is to identify phonetic transitions, analyze dialectal correspondences, and reconstruct historical linguistic layers embedded within toponyms.

The study employs comparative-historical, etymological, and dialectological approaches to examine vowel and consonant alternations, the impact of dialectal evolution on phonetic forms, and the mechanisms that ensure semantic continuity. The findings indicate that alternations such as a–ə, ı–i, u–ü, as well as k–q, p–f, and y–c, illustrate different historical stages in the development of the Azerbaijani language. Paleodialectal forms such as kuşi–küt preserve evidence of early Turkic ethnonyms, while neodialectal features, including the addition or modification of consonants, demonstrate later processes of regional differentiation. Overall, Azerbaijani toponyms function as an important linguistic archive, reflecting both the phonetic evolution and the ethno-cultural history of the region.

Key words: *Paleodialect, neodialect, toponymy, phonetic evolution, Azerbaijani language, Western Azerbaijan.*

Introduction

Azerbaijani toponymy serves as a vital carrier of the nation’s history, language, and ethnic memory, functioning not merely as a collection of spatial indicators but as complex lexical-cultural units that preserve the living traces of linguistic phenomena formed over several millennia. These geographical names act as a linguistic archive where paleodialectal and neodialectal elements are of immense significance for reconstructing the periods of their origin, phonetic evolution, and semantic structure. Paleodialectal elements, emerging before the Common Era and during the early Middle Ages, represent the most ancient layer of toponyms characterized by the preservation of archaic vowel and consonant correspondences, whereas neodialectal features developed after the 12th century through the simplification or complication of phonetic forms.

A comparative analysis of these two stages reveals that dialectal and sub-dialectal features determine both the phonetic composition and the semantic stability of toponyms, which often retain their lexical meaning despite millennia of phonetic replacements. The history of dialectal speech, which dates back to pre-Christian times, serves as a vast linguistic treasury containing numerous elements that historically participated in the formation of geographical names, making toponyms a largely unexplored common source for historical onomastics and the history of the literary language. Because dialectal elements are often excluded from the literary language, they

find a sanctuary within toponyms where archaic phonetic features are frequently preserved, contributing significantly to resolving open questions in the history of the Azerbaijani language.

The purpose of this study is to identify the paleodialectal and neodialectal phonetic elements preserved specifically in the toponyms of Western Azerbaijan and to conduct a rigorous historical-linguistic analysis to reveal the traces of these processes in the broader history of the Azerbaijani language. To achieve this aim, the research examines the differentiation between paleodialectal and neodialectal phonetic features, the systematic influence of vowel and consonant alternations on toponymic forms, the various mechanisms ensuring semantic stability, and the comparative relationship between ancient and modern dialectal features. By investigating these linguistic facts in the context of toponymy, the study enables productive generalizations regarding both the internal dialectal divisions of Turkic-Azerbaijani and the reconstruction of historical phonetic stages

Methodology

In this study, a comprehensive synthesis of comparative-historical, etymological, and dialectological analysis methods was applied to ensure a rigorous examination of onomastic data. Phonetic changes in toponyms were examined through a comparative-historical lens, allowing for the tracking of sound shifts across different temporal strata. Vowel and consonant correspondences within the word structure were systematically categorized to identify recurring patterns of transformation, while explicit parallels between modern dialectal forms and ancient written sources were identified to establish a linguistic bridge between the past and the present. This multidimensional approach facilitates the discovery and study of elusive linguistic facts that remain hidden in standard speech, enabling productive and scientifically grounded generalizations regarding both the historical trajectory of the Azerbaijani language and its complex internal dialectal divisions. By utilizing these synchronized methods, the research transcends simple naming conventions to reveal the underlying phonetic laws that govern the evolution of the Turkic-Azerbaijani linguistic landscape.

Discussion: Diachronic Phonetic Analysis

Paleodialectal and neodialectal linguistic facts have been significantly better preserved within the structural framework of toponyms than in standard, everyday speech, allowing these archaic forms to survive as living relics to the present day. Paleodialectal phonetic elements encompass those specific linguistic features that were formed in pre-Christian times and crystallized within toponyms originating from the early and early medieval periods, effectively acting as a phonetic “time capsule” for the most ancient layers of the language. In contrast, neodialectal vowel and consonant correspondences refer to linguistic phenomena that emerged from the 12th century onward, representing a phase of regional adaptation and phonetic modernization that continued into the later centuries of the second millennium.

From the most ancient eras to the recent centuries, phonetic elements preserved in toponyms; particularly those involving subtle vowel and consonant correspondences have rarely maintained the absolute phonetic integrity of their original forms; instead, they have undergone a series of systematic replacements, transitions, and environmental adaptations. While these phonetic processes often distort the external phonetic shell or the “outer form” of geographical names, they remarkably do not alter their underlying semantic essence, ensuring that even after several millennia, the original lexical and semantic meaning remains intact and accessible to historical analysis. This stability is rooted in the fact that, both before and after the Common Era, “dialectal speech constituted the main component of the Turkic-Azerbaijani vernacular language

and continues to do so today” (Savina, 1971: 147), serving as the primary medium through which these ancient toponymic identities are transmitted and preserved across generations.

1. Vowel Transitions and Folk Etymology: The Sarfchay Example

An intuitive linguistic approach to phonetic elements found in pre-literate toponyms can yield valuable theoretical insights, especially when compared with data from the written period. For example, the hydronym Sarfchay, recorded in the Aleksandropol district (Budagov and Geybullayev, 1998: 366), is pronounced Sərfçay in the rural dialects of Western Azerbaijan, demonstrating the vowel transition $a \rightarrow \partial$. While intuition might suggest that the name Sərfçay means “profitable or fertile river,” this is a false folk etymology. Ancient Turkic written monuments show that the lexeme *sarf/sərf* derived from the archaic *sarp*, which originally meant “steep, rugged.” Thus, Sarfchay (from *sarp* + *chay*) originally meant “a river flowing among steep cliffs.” Over time, phonetic replacements such as $a \rightarrow \partial$ and $p \rightarrow f$ occurred under dialectal influence.

Mahmud al-Kashgari recorded *sərp* as *sark*, meaning “to trickle or flow down” (Kashgari, 2006: 439) in his diwan. Both usages confirm the original meaning as “a stream descending from steep cliffs.” This demonstrates that in phonetic and semantic analysis of toponyms, intuitive and folk etymologies must be treated cautiously; dialectal evidence is more reliable.

2. Ethno-Toponymic Evolution: The Civa/Yiva Transition

Toponyms embody essential aspects of a nation’s history and socio-cultural identity. They preserve the traces of ancient tribal names and social structures. In the ethno-toponymic system of Western Azerbaijan, dialectal evidence shows that from the period of Azerbaijani ethnogenesis (2nd–5th centuries CE), phonetic replacements became characteristic features of geographical names.

For instance, 19th-century sources record several toponyms—Yuva, Cīvə, Çiva, Cücə—which derive from the Turkic tribal name *cva* (Huseynova, 2023: 128). It is likely that the form *civa* existed before the 11th century, and later, an initial *y*- consonant was added, resulting in *yiva/yivə*. This addition reflects the phonetic tendencies of Oghuz and Kipchak dialects. As N. Gadzhieva correctly noted, the commonality of Oghuz and Kipchak languages predates the Proto-Turkic period; it originated in Central Asia and Southern Siberia, where mixed dialects were widespread (Gadzhieva, 1980: 115–116).

3. Paleodialectal Correspondences: Kuti and Quşi

In paleodialectal terms, $k \rightarrow q$ consonant correspondences have been preserved in many Turkic toponyms of Western Azerbaijan. Sources show that the ancient Kuti ethnonym dates back to the 1st–3rd centuries CE (Savina, 1971: 145). Modern toponymic records list nine Quşi component names across historical Western Azerbaijan (Budagov and Geybullayev, 1998: 225). Originating from the Kushan Turkic tribes of Central Asia, these names reflect the historical $k \rightarrow q$ alternation.

While modern Azerbaijani literary language distinguishes front and back variants, dialects retain both forms, revealing historical sound correspondences (Dialectological Dictionary, 2007: 81). A. Huseynov observed that in this phonetic relic, Caucasian languages may have also played a preservative role (Huseynov, 1979: 19). Similarly, M. Huseynova classified $k \rightarrow q$ correspondences in *kuti* as paleodialectal elements, noting that the ethnonym dates back to pre-Christian millennia, where *ku* in Old Turkic meant “mountain” (Huseynova, 2023: 104–105).

Results

The findings of this comprehensive study indicate that specific vowel transitions—notably the shifts between a–ə, ı–i, and u–ü—alongside systematic consonant alternations such as p–f, k–q, and y–ç, are not merely isolated phonetic variations but crystallized reflections of the fundamental historical stages of the Azerbaijani language. These linguistic relics, preserved within the toponymic layer, demonstrate a remarkable degree of semantic resilience; while the phonetic “shell” of a place name may undergo significant modification over centuries due to dialectal pressure, the underlying semantic content and lexical meaning remain exceptionally stable. In the specific context of Western Azerbaijan, neodialectal features have been primarily shaped by phenomena such as the addition of the initial h- prosthesis (as seen in names like Horadiz and Hostun) and the persistent k–q correspondence, both of which serve as markers for more recent regional linguistic adaptations.

Furthermore, the research confirms that forms such as kuşi–kütü function as vital onomastic fossils, preserving the traces of pre-Christian Turkic ethnonyms and ancient tribal migrations that would otherwise be lost to history. The dialectal features embedded within these toponyms provide a dual service: they are indispensable for the specialized study of geographical nomenclature and serve as a primary resource for reconstructing the broader historical phonetic system of the Azerbaijani language in its entirety. These elements reveal a profound continuity between the modern spoken vernacular and the ancient written heritage, establishing a direct link to monumental works such as the *dîvân* of Mahmud al-Kashgari. Consequently, a systematic and diachronic study of such toponyms contributes significantly to the scientific mapping of dialectal divisions, the precise identification of historical phonetic development stages, and the accurate reconstruction of complex ethno-toponymic processes that define the region's ethnic identity.

Iqtiboslar/ References/ Kaynaklar/ Сноски:

1. Azizov, E. *Historical dialectology of the Azerbaijani language (formation and development of the dialect system)*. Baku: Science and Education, 2016.
2. Budagov, B. ve Geybullayev, G. *Explanatory dictionary of toponyms of Azerbaijani origin in Armenia*. Baku: Nafta-Press, 1998.
3. *Dialectological dictionary of the Azerbaijani language*. Baku: Sharq-Garb, 2007.
4. Gadzhieva, N.Z. “To the question about the classification of Turkic languages and dialects”. *Teoreticheskie osnovy klassifikatsii izvakov mira*, Moscow: Nauka, 1980.
5. Huseynov, A. *Azerbaijani dialectology*. Baku: API edition, 1979.
6. Huseynova, M. *Linguistic etymological analysis of Western Azerbaijani paleotoponyms*. Baku: ADPU edishaniyyat, 2023.
7. Kashgari, M. *Dîvânu Lugâti't-Türk*. Cilt IV, Baku: Ozan, 2006.
8. Savina, V. I. *Dictionary of geographic terms and other words that form toponyms of Iran*. Moscow, 1971.

**BULLETIN OF THE
INTERNATIONAL JOURNAL
“TURKOLOGICAL
RESEARCH”**

In order to implement programs and projects developed to accelerate the relationship envisaged at the summit of the Organization of Turkic States held in Samarkand, as well as to coordinate and highlight the research work carried out in the field of Turkic studies, the International Journal “Turkological Research” at Samarkand State University named after Sharof Rashidov passed the state registration. The journal is intended to publish the results of scientific research in the field of Turkic languages and dialects, the history of linguistic and literary relations of the Turkic peoples of Central Asia, the socio-cultural field. There are such headings as a young researcher, memory and our anniversaries. Articles written in Uzbek, Turkish, Russian, English and all Turkic languages are accepted.

The scientific journal is based on the decision of the Higher Attestation Commission of the Ministry of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan dated May 8, 2024 and numbered 354/5; It is included in the list of scientific publications that are recommended for candidates to receive the Doctor of Philosophy (PhD) and Doctor of Science (DSc) academic degrees in the fields of history and philology to publish their scientific results due to their theses.

**THE JOURNAL PUBLISHES ARTICLES
IN THE FOLLOWING AREAS:**

- ✓ History of socio-cultural relations of the Turkic peoples;
- ✓ Research of the Turkic World;
- ✓ Dialectology of Turkic languages;
- ✓ Geopolitics of the Turkic World;
- ✓ Folklore Studies;
- ✓ Comparative Linguistics and Literary Studies;
- ✓ Literary Relations and Translation Studies.

CONTACT ADDRESS:

Mailing Address:

140104, University boulevard, 15,
Samarkand, Uzbekistan,
Research Institute of Turkology under
Samarkand State University named after
Sharof Rashidov

Phone:

+998 91 527 68 22

+998 99 596 35 69

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

@turkologiya2025

Email:

turkologiya.samdu@gmail.com

Website:

<https://turkologiya.samdu.uz>

REQUIREMENTS FOR ARTICLES:

- The article is presented on 8-10 pages;
- Article structure:
 1. The text of the article should be prepared in Times News Roman font, size 14, left: 3 cm, right: 1.5 cm, top and bottom: 2 cm; in A4 format in 1.15 intervals.
 2. The title of the article, surname, name and patronymic of the author (authors) are indicated in full and written in capital letters.
 3. Position, academic title, place of work (study), region, republic, telephone number, email address and ORCID number of the author (authors) are indicated in full.
 4. The abstract should consist of a brief content and importance of the article, results.
 5. At the beginning of each article, there should be an annotation in 2 other languages (optionally selected from Uzbek, English, Russian and Turkish) in addition to the language in which the article is written.
 6. The abstract should be no more than 120-150 words.
 7. At the bottom of the abstract, 7-10 keywords should be given that illuminate the content of the article.
 8. The article should be prepared in the following form:
 - a) Introduction;
 - b) Main part;
 - c) Results and Discussions;
 - d) Conclusions;
 - e) List of literature (References) – in alphabetical order;
 - f) Citations are given in brackets in the form of the author's surname - date of publication - page (Muminov, 2020: 25);
 - g) Figures, drawings, tables, diagrams are designated in Arabic numerals as “Figure”. Signs or pointers are placed under the figure, in the next line, in the middle and highlighted in bold.
- The topic of the scientific article submitted by the author (or co-authors) must correspond to the journal's columns.
- Articles can be submitted in Uzbek, English, Russian, and all other Turkic languages
- The author(s) are responsible for the scientific validity, reliability and plagiarism of the information and evidence presented in the article;
- Articles will be considered. The journal publishes only articles recommended by experts;
- Articles not requested will not be published and will not be returned to the authors;
- Only 1 article of the author is published in 1 issue of the journal.

“TURKOLOGIK TADQIQOTLAR” XALQARO JURNALINING AXBOROT XATI

Davlatimiz tomonidan olib borilayotgan ijtimoiy-ma'rifiy, ilmfanni rivojlantirishga qaratilgan siyosat, Turkiy Davlatlar Tashkilotining Samarqandda o'tkazilgan sammitida ko'zda tutilgan o'zaro aloqalarni jadallashtirish bo'yicha ishlab chiqilgan dastur va loyihalarni amalga oshirish hamda turkologiya sohasida olib borilayotgan ilmiy-tadqiqot ishlarini muvofiqlashtirish va yoritish maqsadida Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universitetida “Turkologik tadqiqotlar” xalqaro jurnali ta'sis etildi. Jurnal turkiy til va shevalar, Markaziy Osiyo turkiy xalqlari lisoniy va adabiy aloqalari tarixi, ijtimoiy-madaniy sohalarda amalga oshirilayotgan ilmiy-tadqiqot ishlarining natijalarini e'lon qilishga mo'ljallangan. Jurnalda muharrir minbari, tadqiqotlar, ilmiy axborot, taqriz va e'tirof, ilmiy anjuman, yosh tadqiqotchi, xotira, yubilyarlarimiz kabi ruknlar mavjud. O'zbek, turk, rus, ingliz va barcha turkiy tillarda yozilgan maqolalar qabul qilinadi.

Ilmiy jurnal O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi OAKning 2024-yil 8-maydagi 354/5-sonli rayosat qarori asosida tarix, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiya ishlari yuzasidan dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

JURNAL QUYIDAGI YO'NALISHLARDAGI MAQOLALARNI NASHR QILADI:

- ✓ Turkiy xalqlarning ijtimoiy-madaniy aloqalari tarixi
- ✓ Turk dunyosi tadqiqotlari
- ✓ Turkiy tillar dialektologiya
- ✓ Folklorshunoslik
- ✓ Qiyosiy tilshunoslik va adabiyotshunoslik
- ✓ Adabiy aloqalar va tarjimashunoslik.

MUROJAAT UCHUN MANZIL:

Pochta manzili:

140104, Universitet xiyoboni, 15-uy,
Samarqand, O‘zbekiston,
Sharof Rashidov nomidagi Samarqand
davlat universiteti huzuridagi
Turkologiya ilmiy-tadqiqot instituti

Telefon:

+998 91 527 68 22

+998 99 596 35 69

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

@turkologiya2025

Elektron pochta:

turkologiya.samdu@gmail.com

Veb-sayt:

<https://turkologiya.samdu.uz>

MAQOLALARGA QO‘YILADIGAN TALABLAR:

- Maqola 8-10 sahifa hajmida taqdim etiladi;
- Maqolaning tarkibiy tuzilishi:
- 1. Maqola matni Times News Roman shriftida, 14 kattalikda, chap: 3 sm, o‘ng: 1,5 sm, yuqori va quyi: 2 sm; 1,5 intervalda, A4 shaklida tayyorlanishi lozim.
- 2. Maqola sarlavhasi, muallif(lar)ning familiyasi, ismi va otasmi to‘liq holatda katta harflar bilan yozilishi kerak.
- 3. Muallif(lar)ning lavozimi, ilmiy unvoni, ish (o‘qish) joylari, viloyat, Respublika, telefon raqami, elektron pochta manzili va ORCID raqqami to‘liq keltirilishi kerak.
- 4. Annotatsiya, maqolaning qisqacha mazmun va ahamiyati, natijalardan iborat bo‘lishi lozim.
- 5. Har bir maqola boshida maqola yozilgan tildan tashqari yana 2 tilda (o‘zbek, ingliz, rus va turk tillaridan ixtiyoriy ravishda tanlanadi) annotatsiya bo‘lishi lozim.
- 6. Annotatsiya 120-150 so‘zdan ko‘p bo‘lmagan shaklda bo‘lishi kerak.
- 7. Annotatsiyaning pastki qismida maqola mazmunini yorituvchi 7-10 ta tayanch so‘zlar keltirilishi kerak.
- 8. Maqola quyidagi shaklda tayyorlanishi kerak:
 - a) Kirish (Introduction);
 - b) Asosiy qism (Main part);
 - c) Natijalar va muhokama (Results and Discussions);
 - d) Xulosalar (Conclusions);
 - e) Adabiyotlar (References) – alifbo tartibida keltiriladi;
 - f) Havola(snoskalar)lar qavsda muallif familiyasi – nashr sanasi – sahifasi (Mo‘minov, 2020: 25) shaklida keltiriladi;
 - g) Rasm, chizma, jadval, diagrammalar «Rasm» deb arab raqamlari bilan qayd etiladi. Belgi yoki ishoralar – rasm ostida, keyingi qatorda, o‘rtada joylashtiriladi va qoraytirilgan shrift bilan belgilanadi.
- Muallif (yoki hammualliflar) tomonidan taqdim etilayotgan ilmiy maqola mavzusi jurnal ruknlariga mos kelishi shart.
- Maqolalar o‘zbek, ingliz, rus va barcha turkiy tillarda taqdim etilishi mumkin.
- Maqolada keltirilgan ma’lumot va dalillarning ilmiy asoslanganligi, ishonchli va ko‘chirmachilik holatlari uchun muallif(lar) mas’uldir;
- Maqolalar ekspertiza qilinadi. Ekspertlar tomonidan tavsiya etilgan maqolalargina jurnalda chop etiladi;
- Tavsiya etilmagan maqolalar chop etilmaydi va mualliflarga qaytarilmaydi;
- Jurnalning 1 ta sonida muallifning faqat 1 ta maqolasi chop etiladi.

**БЮЛЛЕТЕНЬ
МЕЖДУНАРОДНОГО ЖУРНАЛА
“ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”**

В целях реализации программ и проектов, разработанных для ускорения взаимоотношений, предусмотренных на состоявшемся в Самарканде саммите Организации Тюркских Государств, а также координации и освещения научно-исследовательской работы, проводимой в области тюркологии, Международный журнал Самаркандского государственного университета имени Шарофа Рашидова «Тюркологические исследования» прошел государственную регистрацию. Журнал предназначен для публикации результатов научно-исследовательских работ в области тюркских языков и диалектов, истории языковых и литературных связей тюркских народов Средней Азии, социокультурной области. Есть такие рубрики, как молодой исследователь, память и наши юбилеи. Принимаются статьи, написанные на узбекском, турецком, русском, английском и всех тюркских языках.

Научный журнал на основании решения Высшей аттестационной комиссии (ВАК) Министерства высшего образования, науки и инноваций Республики Узбекистан от 8 мая 2024 года под номером 354/5; Он включен в перечень научных изданий, рекомендуемых кандидатам на получение ученых степеней доктора философии (PhD) и доктора наук (DSc) в области истории и филологии для публикации своих научных результатов по своим диссертациям.

**В ЖУРНАЛЕ ПУБЛИКУЮТСЯ
СТАТЬИ ПО СЛЕДУЮЩИМ
НАПРАВЛЕНИЯМ:**

- ✓ История социально-культурных отношений тюркских народов;
- ✓ Исследования тюркского мира;
- ✓ Диалектология тюркских языков;
- ✓ Геополитика тюркского мира;
- ✓ Изучение фольклора;
- ✓ Сравнительное языкознание и литературоведение;
- ✓ Литературные отношения и переводоведение.

КОНТАКТНЫЙ АДРЕС:

Почтовый адрес:

140104, Университетский бульвар,
15, город Самарканд, Узбекистан,
Научно-исследовательский
институт Тюркологии при
Самаркандском Государственном
Университете имени Шарофа
Рашидова

Телефон:

+998 91 527 68 22

+998 99 596 35 69

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

@turkologiya2025

Электронная почта:

turkologiya.samdu@gmail.com

Веб-сайт:

<https://turkologiya.samdu.uz>

ТРЕБОВАНИЯ К СТАТЬЯМ:

- К публикации принимаются статьи объемом 8-10 страниц;
- Структура статьи:
 1. Текст статьи должен быть выполнен шрифтом Times News Roman, размером 14 пунктов, слева: 3 см, справа: 1,5 см, сверху и снизу: 2 см; с межстрочным интервалом 1,15, формат листа A4.
 2. Название статьи, фамилия, имя и отчество автора(ов) должны быть написаны заглавными буквами в полном регистре.
 3. Должность, ученое звание, места работы(учебы), регион, Республика, номер телефона, адрес электронной почты и ORCID-номер автора(ов) должны быть указаны полностью.
 4. Аннотация должна состоять из краткого содержания и важности статьи, результатов.
 5. В начале каждой статьи, помимо языка, на котором написана статья, должна быть аннотация на 2-х других языках (на выбор – узбекский, английский, русский и турецкий).
 6. Аннотация должна содержать не более 120-150 слов.
 7. Внизу аннотации должно быть 7-10 ключевых слов, освещающих содержание статьи.
 8. Статья должна быть подготовлена в виде:
 - a) Вступление (Introduction);
 - b) Основная часть (Main part);
 - c) Результаты и обсуждение (Results and Discussions);
 - d) Выводы (Conclusions);
 - e) Литература (References) – в алфавитном порядке
 - f) Ссылка(сноски) приводится в скобках в виде фамилии автора – дата публикации – страница (Муминов, 2020: 25);
 - g) Рисунки, чертежи, таблицы, схемы нумеруются арабскими цифрами и обозначаются как «Рисунок». Знаки или указатели размещают под рисунком, в следующей строке, посередине и выделяют жирным шрифтом.
- Тема научной статьи, представленной автором (или соавторами), должна соответствовать рубрикам журнала.
- Статьи могут быть представлены на узбекском, английском, русском и всех других тюркских языках.
- Автор(ы) несут ответственность за научную обоснованность, достоверность и плагиат информации и доказательств, представленных в статье;
- Статьи рецензируются. В журнале публикуются только статьи, рекомендованные экспертами;
- Нерекондованные статьи не публикуются и не возвращаются авторам;

“TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” DERGİSİNİN BÜLTENİ

Özbekistan Cumhuriyeti devletinin sosyal-eğitimsel ve bilimsel gelişme politikasının başarılı şekilde uygulanmasına yardımcı olmak amacıyla, Semerkant’ta düzenlenen Türk Devletleri Teşkilatının zirvesinde öngörülen karşılıklı ilişkilerin hızlandırılması için geliştirilen program ve projeleri uygulamak, bilimsel çalışmaları koordine etmek, Türkoloji alanında yürütülen araştırma çalışmaları Şeraf Reşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi, Uluslararası “Türkoloji Araştırmaları” dergisini tescil etmiştir. Dergi, Türk dili ve lehçeleri, Orta Asya Türk topluluklarının dil ve edebiyat ilişkileri tarihi, sosyo-kültürel alanlardaki bilimsel ve araştırma çalışmalarının sonuçlarını yayınlamayı amaçlamaktadır. Dergimizde editör kürsüsü, araştırma, bilim dünyasından, inceleme ve tanıma, bilimsel konferans, genç araştırmacı, hatıra, yıldönümleri gibi sütunlar yer almaktadır. Özbekçe, Türkçe, Rusça, İngilizce ve tüm Türk lehçelerinde yazılmış makaleler kabul edilmektedir.

Bilimsel dergi, Özbekistan Cumhuriyeti Yükseköğrenim, Bilim ve İnovasyon Bakanlığı’na bağlı Yüksek Kabul Komisyonu’nun 8 Mayıs 2024 tarihli ve 354/5 sayılı kararına esasen; tarih, filoloji alanlarında Felsefe Doktoru (Doktora) ve Bilim Doktoru (DSc) akademik derecesini almaya aday kişilerin tezleri dolayısıyla bilimsel sonuçlarını yayınlaması tavsiye edilen ilmi yayınlar listesine dâhil edilmiştir.

DERGİ AŞAĞIDAKİ ALANLARDA MAKALELER YAYINLAMAKTADIR:

- ✓ Türk Dünyasındaki sosyo-kültürel ilişkilerin tarihi;
- ✓ Türk Dünyası araştırmaları;
- ✓ Türk Lehçeleri diyalektolojisi;
- ✓ Türk Dünyasının jeopolitiği;
- ✓ Folklor çalışmaları;
- ✓ Karşılaştırmalı dilbilim ve edebiyat çalışmaları;
- ✓ Edebi ilişkiler ve çeviri çalışmaları.

İLETİŞİM ADRESİ:

Posta adresi:

140104, Üniversite Bulvarı, 15,
Semerkant şehri, Özbekistan, Şeraf
Reşidov adına Semerkant Devlet
Üniversitesine bağlı Türkoloji
Araştırmaları Enstitüsü

Telefon:

+998 99 582 93 81

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

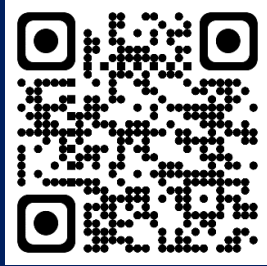
@turkologiya2025

E-posta:

turkologiya.samdu@gmail.com

İnternet sitesi:

<https://turkologiya.samdu.uz>

MAKALE YAZIM KURALLARI:

- Makale 8-10 sayfada sunulur;
- Makale'nin yapısı:
 1. Makale metni Times New Roman yazı tipinde, 14 punto büyüklükte, sol kenarından 3 cm'lik, sağ kenarından 1,5 cm'lik, üst ve alt kenarından 2 cm'lik boşluk bırakılarak, tek sütun olarak, 1,15 satır aralığında, A4 boyutunda hazırlanmalıdır.
 2. Makalenin başlığı, yazar(lar)ın soyadı, adı ve baba adı tam olarak büyük harflerle yazılmalıdır.
 3. Yazar(lar)ın pozisyonu, akademik ünvanı, çalıştığı (öğrendiği) yer, bölgesi, cumhuriyeti, telefon numarası, e-posta adresi ve ORCID numarası eksiksiz olarak verilmeli.
 4. Özet, makalenin amacını, önemli bulgularını ve sonuçlarını içermelidir.
 5. Her makalenin başında, makalenin yazıldığı dilin yanı sıra 2 dilde de (isteğe bağlı olarak Özbekçe, İngilizce, Rusça ve Türkçe arasından seçilecek) açıklama bulunmalıdır.
 6. Özet, 120-150 sözcüğü geçmeyecek şekilde yazılmalıdır.
 7. Özeti alt kısmında makalenin içeriğini tanımlayacak en az 7, en fazla 10 anahtar kelimeye yer verilmelidir.
 8. Makale, aşağıdaki formatda hazırlanmalıdır:
 - a) Giriş (Introduction);
 - b) Ana bölüm (Main part);
 - c) Sonuçlar ve tartışma (Results and Discussions);
 - d) Sonuçlar (Conclusions);
 - e) Kaynakça (References) alfabetik olarak sıralanmalıdır;
 - f) Bağlantılar (dipnotlar) yazarın soyadı - yayın tarihi - sayfa şeklinde parantez içinde verilecektir (Muminov, 2020: 25);
 - g) Resim, çizim, tablo, diyagramlar “Resim” olarak Arap rakamları ile kaydedilir. İşaretler resmin altına, bir sonraki satıra, ortaya yerleştirilir ve koyu yazılır.
 - Yazarın (veya ortak yazarların) sunduğu bilimsel makalenin konusu dergi sütunlarıyla örtüşmelidir.
 - Makaleler Özbekçe, İngilizce, Rusça ve tüm Türk dillerinde gönderilebilir.
 - Makalede sunulan bilgi ve kanıtların bilimsel dayanağı, güvenilirliği ve intihalinden yazar(lar) sorumludur.
 - Makaleler hakemli olacaktır. Dergide sadece uzmanlar tarafından tavsiye edilen makaleler yayımlanır.
 - Talep edilmeyen yazılar yayınlanmayacak ve yazarlarına iade edilmeyecektir.
 - Derginin 1 sayısında yazarın sadece 1 makalesi yer alacaktır.

TURKOLOGIK TADQIQOTLAR

XALQARO ILMIY JURNALI

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL OF “TURKOLOGICAL
RESEARCH”

ULUSLARARASI “TÜRKÖLOJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSEL
DERGİSİ

МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”

Muharrir:

Musahhih va texnik muharrir:

Norxo‘ja Choriyev

Rahmatulloh Shokirov

2025-yil 24-dekabrda tahririy-nashriyot bo‘limiga qabul qilindi.

2025-yil 27-dekabrda original-maketdan bosishga ruxsat etildi.

Qog‘oz bichimi 60x84.1/16. «Times New Roman» garniturası.

Offset qog‘ozi. Shartli bosma tabog‘i –11,25.

Adadi 15 nusxa. Buyurtma №765

SamDU tahririy-nashriyot bo‘limi bosmaxonasida chop etildi.

140104, Samarqand sh., Universitet xiyoboni, 15.

ISSN 2992-9229

9 772992 922004